

DNR-VN-2006-03

Överklagande av Stiftsstyrelsens i L stifts beslut att inte utse nya ledamöter av det direktvalda kyrkorådet i N församling

SVENSKA KYRKANS VALPRÖVNINGSNÄMND

BESLUT

2006-11-29

Dnr VN 2006/3

Stiftsstyrelsen i L stift höll under perioden den 21 september – den 7 oktober 2005 slutlig sammanräkning efter valet till direktvalt kyrkoråd i N församling och utsåg därvid bl.a. C och E till ledamöter.

I skrivelse som inkom till Stiftsstyrelsen i L stift den 27 januari 2006 begärde P i egenskap av ordförande i det direktvalda kyrkorådet i N församling att stiftsstyrelsen skulle utse nya ledamöter i det direktvalda kyrkorådet i stället för C och E, eftersom de båda förvärvsarbetade i församlingen.

Stiftsstyrelsen i L stift beslutade den 21 augusti 2006 att inte utse nya ledamöter i det direktvalda kyrkorådet i N församling. Som skäl för beslutet anfördes bl.a. att det inte vid tidpunkten för valet och tiden därefter uppkommit valbarhetshinder enligt 33 kap. 9 § kyrkoordningen för C eller E, eftersom de inte stadigvarande hade eller hade haft en tjänstgöringsgrad som översteg 20 procent av heltid.

P har överklagat beslutet och yrkat att Valprövningsnämnden upphäver det överklagade beslutet. Hon har därvid anført bl.a. att C:s arbetsuppgifter som ansvarig för barn- och äldreverksamheter inte är tillfälliga utan återkommande.

Valprövningsnämndens beslut

Valbar till uppdrag som förtroendevald inom Svenska kyrkan är enligt 33 kap. 4 § kyrkoordningen den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt, fyller 18 år senast på valdagen och är folkbokförd i församlingen, om det gäller val till en församling. Bestämmelser om valbarhetshinder finns i 5 – 9 §§ samma kapitel. Enligt 9 § är den som är anställd i en församling inte valbar till direkt eller indirekt valt kyrkoråd eller någon nämnd i församlingen, om den anställde har en tjänstgöringsgrad över 20 procent av heltid för sin befattning.

Införandet av den aktuella bestämmelsen i 33 kap. 9 § kyrkoordningen motiverades i förarbetena till kyrkoordningen med att andelen kyrkligt anställda med förtroendeuppdrag inom kyrkan var så stor att det bedömdes kunna medföra risker när det gällde såväl att bevara Svenska kyrkans karaktär av öppen folkkyrka som för uppkomsten av intressekollisioner och lojalitetskonflikter i relationen arbetsgivare/arbetstagare (CsSkr 1999:3 s. 2-231).

Kritik har riktats mot bestämmelsens utformning. Det har hävdats att det inte är möjligt att mot bakgrund av vad som anfördes när bestämmelserna utarbetades med säkerhet ange om en viss anställning ligger inom ramen för vad som är tillåtet (se t.ex. Gunnar Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan med kommentarer och angränsande lagstiftning, 2005, s. 419 samt Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2006:9).

Vad som skall utgöra en deltidsanställds ordinarie arbetstid fastställs normalt när anställningen kommer till stånd och framgår t.ex. av skriftligt anställningsavtal eller en av arbetsgivaren ensidigt utfärdad handling (s.k. anställningsbevis). Arbetstidens längd kan i princip inte ändras annat än genom överenskommelse mellan arbetsgivaren och den deltidsanställda med eller utan föregående uppsägning av det gällande anställningsavtalet. Däremot kan den deltidsanställda anlitas för att utföra arbete utöver det

ordinarie arbetstidsmättet, s.k. mertid (se Arbetsdomstolens dom 1984 nr 76).

I vissa situationer bör anställningsavtalets innehåll bestämmas av den faktiska arbetstiden och inte av anställningsbeviset. Det gäller i fall då det under lång tid har förekommit ett regelbundet uttag av ett väsentligt högre arbetstidsmätt än vad anställningsbeviset utvisar. I dessa fall anses en omreglering av anställningsavtalet ha ägt rum (se nyssnämnda dom och även Jonas Malmberg, Anställningsavtalet. Om anställningsförhållandets individuella reglering, 1997, s. 334 f.).

I den kyrkliga utredning som föregick kyrkoordningen uttalades att prövningen av frågan om valbarhet fick grundas på innehållet i anställningsbeviset (se betänkandet Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv – SKU 1998:5 – s. 87). Detta uttalande bör enligt Valprövningsnämndens mening vara vägledande. Det bör dock beaktas att utfärdandet av ett anställningsbevis inte i sig utgör någon förutsättning för att en anställning skall anses ha kommit till stånd. Ett anställningsförhållande kan således föreligga trots att det saknas anställningsbevis. I ett sådant fall får bedömningen av valbarhetsfrågan grundas på den faktiska arbetstiden.

I enlighet med vad som uttalats i Arbetsdomstolens nyss berörda dom bör vidare anställningsbeviset kunna frångås, om det under lång tid har förekommit ett regelbundet uttag av ett väsentligt högre arbetstidsmätt än vad anställningsbeviset utvisar. Även i en sådan situation blir den faktiska arbetstiden utslagsgivande.

Om en förtroendevald inte längre är valbar upphör enligt 33 kap. 10 § första stycket kyrkoordningen uppdraget genast. Bestämmelsen i 33 kap. 10 § tar enligt sin ordalydelse sikte på situationer där den valde uppfyllt valbarhetsvillkoren vid valtillfället och först därefter upphört att vara valbar. Valprövningsnämnden har i beslut den 22 mars 2002 (Dnr VN 3-2002) funnit att bestämmelsen är tillämplig också i situationer där någon som vid valtillfället inte uppfyller valbarhetsvillkoren blir vald (jfr Svenska kyrkans överklagandenämnds beslut 48/01 den 20 december 2001). I en sådan situation saknar uppdraget giltighet och det ankommer på stiftsstyrelsen att efter anmälan vidta lämpliga åtgärder.

I 38 kap. 70 § kyrkoordningen finns regler för hur ny ledamot utses när en ledamot avgår under valperioden. Stiftsstyrelsen skall då på anmälan av kyrkorådets ordförande utse en ny ledamot. Överklagandenämnden har i beslut den 26 juni 2006 (Dnr ÖN 18-2006) funnit att bestämmelsen bör anses tillämplig också då en förtroendevalds uppdrag upphör enligt 33 kap. 10 § kyrkoordningen.

Av bestämmelserna i 33 kap. 10 § och 38 kap. 70 § kyrkoordningen följer att stiftsstyrelsens prövning av en anmälan skall basera sig på förhållandena fram till tidpunkten då anmälan gjordes, vilket i det nu aktuella ärendet innebär att prövningen är begränsad till att avse förhållandena fram till den 27 januari 2006.

I fråga om E har kyrkokamreren K, G kyrkliga samfällighet, i en skrivelse den 3 februari 2006 till Domkapitlet i L stift angett att hon enligt anställningsbevis skall tjänstgöra som kyrkoskrivare i N församling 15 timmar per månad. På årsbasis har hon dock under år 2004 anlitats för arbete i en utsträckning som väsentligt överskridit 20 procent av en befattning på heltid (57,4 procent). För år 2005 kan emellertid noteras ett drastiskt minskat uttag av arbetstid på årsbasis (18,3 procent). Tjänstgöringsgraden på månadsbasis under 2005 har varierat och har i vissa fall överstigit 20 procent. Det gäller januari (22,5 procent), september (38,2 procent), november (23,1 procent) och december (25,2 procent). Under oktober 2005 uppgick tjänstgöringsgraden till 16,4 procent.

Enligt Valprövningsnämndens mening utvisar utredningen i ärendet att E under såväl 2004 som 2005 har haft ett regelbundet uttag av arbetstid som väsentligt överstigit vad anställningsbeviset utvisar. Det är därmed den faktiskt arbetade tiden – inte anställningsbevisets innehåll – som skall ligga till grund för bedömningen av om hon skall anses ha varit valbar. Det bör då noteras att hon

under 2004 har arbetat i en utsträckning som klart har överskridit 20 procent av en heltidstjänstgöring. Under det följande året, som bör tillmätas större betydelse, har emellertid den genomsnittliga arbetstiden understigit den angivna procentsatsen. När det gäller januari 2006 har det inte framkommit att tjänstgöringsgraden skulle ha överstigit vad som sägs i anställningsbeviset.

Med hänsyn till det anförda finner Valprövningsnämnden övervägande skäl tala för att valbarhetshinder enligt 33 kap. 9 § kyrkoordningen inte föreligger i fråga om E.

När det gäller C har hon, såvitt framkommit, inte haft något anställningsbevis för tiden före den 9 januari 2006. K har emellertid i den tidigare nämnda skrivelsen uppgett att hon sedan många år tillbaka har haft en timanställning som församlingsarbetare. Hon har i regel tjänstgjort terminsvis (15/1 – 5/5 samt 1/9 – 15/12), vilket på årsbasis utgör ca 400 timmar eller ca 19 procent av heltid. Hennes faktiska tjänstgöringsgrad har dock på årsbasis överstigit 19 procent såväl under 2004 (20,7 procent) som under 2005 (24,6 procent). På månadsbasis har tjänstgöringsgraden under det sist nämnda året i flera fall betydligt överstigit 20 procent. Det gäller januari (28,5 procent), februari (37,6 procent), april (34,0 procent), september (45,2 procent), oktober (38,8 procent) och november (38,8 procent). Under december 2005 har hon inte tjänstgjort över huvud taget.

Vad beträffar tiden från och med den 9 januari 2006 framgår det av ett till Valprövningsnämnden ingivet anställningsbevis att hon skulle tjänstgöra som barntimmesledare under upp till 15 timmar per vecka, dock längst till och med den 19 maj 2006. En till Valprövningsnämnden ingiven tjänstgöringsrapport utvisar att C under tiden den 9 – 26 januari 2006 tjänstgjorde sammanlagt 34 timmar.

I C:s fall får, i avsaknad av anställningsbevis, den faktiska arbetstiden läggas till grund för Valprövningsnämndens bedömning, såvitt gäller tiden före den 9 januari 2006. Det kan då konstateras att hon under såväl 2004 som 2005 har arbetat i högre uträkning än 20 procent av heltid. När det gäller tiden från och med den 9 januari 2006 har hon enligt det ingivna anställningsbeviset varit skyldig att stå till förfogande under upp till 15 timmar per vecka, vilket motsvarar 37,5 procent av en heltidstjänstgöring. Det är också värt att notera att den faktiskt arbetade tiden under perioden den 9 – 26 januari 2006 uppgick till 34 timmar, motsvarande ca 35 procent av en tjänstgöring på heltid.

Vad som nu sagts leder till att C får anses ha haft en tjänstgöringsgrad som överstigit 20 procent av heltid för hennes befattning. Valbarhetshinder enligt 33 kap. 9 § kyrkoordningen föreligger således i fråga om C och det har ankommit på stiftsstyrelsen att efter anmälan vidta lämpliga åtgärder med anledning härav.

Valprövningsnämnden undanröjer det överklagade beslutet såvitt avser C och visar ärendet åter till Stiftsstyrelsen i L stift för prövning av vem som i stället för C skall utses till ny ledamot i det direktvalda kyrkorådet i N församling. I övrigt avslår Valprövningsnämnden överklagandet.

Staffan Magnusson
ordförande

Lars Seger
sekreterare

I beslutet har deltagit: Staffan Magnusson, ordförande, Key Lundegård, Stig-Göran Fransson, Britt Beijer och Kerstin Zetterberg.

Övriga närvarande: Bengt-Åke Nilsson, ersättare för ordföranden, och Lars Haraldsson.

Expedition till:
P

N församling
Stiftsstyrelsen i L stift